

KERÉNYI MÁRIA

Kockás komment a szakképzésről

Széljegyzet a *Kockás könyv* margójára

ÉRTELMEZÉSEK, VITÁK

BEVEZETÉS

2016 decemberére készült el a *Kockás könyv*,¹ a *Civil Közoktatási Platform* (CKP) magyar közoktatásról szóló elemzése és ehhez köthető javaslatai. Nem tudományos igénnyel íródott munka, noha érvei és következtetései tudományos vizsgálatokon, nemzetközi trendek áttekintésén alapulnak. Nem vitairat, bár szenvedélyesen képviseli az Előszóban lefektetett értékeket, melyek – mi tűrőstagadás –, több ponton ütköznek a jelenlegi oktatásirányítás preferenciáival. Nem is koherens oktatáspolitikai program, ám a lefektetett alapelvek és azok következetes érvényesítése az egész anyagban egy ilyen program alapját képezhetik.

A *Kockás könyv* munkaanyag; deklarált célja széleskörű társadalmi egyeztetést kezdeményezni a szerzők által legfontosabbnak ítélt témákról, úgymint: az oktatási ügyek társadalmi egyeztetése; az intézmé-

nyi és pedagógusi autonómia; az oktatási ráfordítások; az esélyegyenlőség, szelekció és szegregáció; az iskolaszervezet; a szakképzés; az intézmények és a pedagógusok értékelése.

A könyvről születtek is már recenziók, elemzések;² szűkebb szakmai körökben a benne foglaltak hivatkozási alapot képeznek. Írásommal a meginduló szakmai párbeszéd részeként a könyv egyetlen fejezetéhez – a **szakképzéssel** foglalkozóhoz – csatlakozom.

Érdemes rögtön a bevezetőben leszögezni: a felvetett téma ugyan szűknek tűnhet, ám a közoktatás egészének minden búbánata összesűrűsödik a szakképzésben. Az már csak ráadás a bajra, hogy az oktatásirányítás a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) hatáskörébe utalta a szakképző intézményeket. Ahol a pedagógiai szempontok végképpen elsikkadnak, de szemmel láthatóan a gazdasági szempontok sem tudnak érvényesülni.

¹ *Kockás könyv – Van kiút!* Civil Közoktatási Platform, 2016. Az anyag nyomtatásban is megjelent és interneten is hozzáférhető: https://drive.google.com/file/d/0B7DgDuk6iio_T05HUFHzakdyWVE/view?usp=sharing

² A *Kockás könyv*ről megjelent két recenzió lapunk 2017. évi 1–2. számában. *Gloviczki Zoltán*: Kockázatok. 83.o.; *Erőss Gábor*: Ki tud többet az iskolákról? 95. o.

MERT HÁT MELYEK IS A SZAKKÉPZÉS PEDAGÓGIAI KÉRDÉSEI?

A *Kockás könyv* a tünetekről és az okokról szóló részben behatóan elemzi a szakképzésbe legtöbbször nem önszántából, szabad választása révén érkező, hanem oda szoruló populációt. Bemutatja, hogy a hátrányos társadalmi helyzet (HH és HHH), a tanulási, beilleszkedési és viselkedési zavar, a BNO kóddal is ellátott,³ diagnosztizált diszfunkciók milyen nagy arányban jelennek meg a szakképző intézmények diákjai között. Kutatási eredményekkel alátámasztva taglalja azt is, hogy ezeknek a speciális igényeknek a ki-elégítésére a szakképző intézmények jórészt felkészületlenek, sőt, egyenesen alkalmatlanok, hiszen a szakoktatók legtöbbször nem tudnak mit kezdeni ezekkel a problémákkal. És nemcsak arról van szó, hogy ezek a fiatalok az országos megmértetéseken – a kompetenciaméréseken és a hazai összehasonlításra is alkalmas PISA-teszteken – rendre gimnazista társaik mögött maradnak, de ezek a fiatalok a hozzáadott pedagógiai értéket tekintve is a sor végére szorulnak. Magyarán: tanulmányaik során nem kapnak annyi törődést, támogatást, amennyit szerencsésebb társaik – noha nekik ennek a többszörösére lenne szükségük.

A szakmai felkészítés oldalát tekintve szintén súlyos problémákat találunk. A szakmák folyamatos változáson mennek keresztül a valós gazdaságban; az iskolák által oktatott változataik már rég elavultak. Ehhez a gyorsuló ütemű változáshoz az intézményi infrastruktúra képtelen

alkalmazkodni. Avítt felszerelések, gépek, idejétmúlt tankönyvek és a szakoktatók porlepte szaktudása együttesen teszi alkalmatlanná a szakképző intézmények zömét a piacépés munkaerő kinevelésére. Mert hát ez volna velük szemben az elvárás, ezért foglalkozik a gazdasági minisztérium a viselt dolgaikkal.

DE MIT IS KEZDJEN A FORMÁLIS SZAKKÉPZÉS INTÉZMÉNYEIVEL AZ OKTATÁSIRÁNYÍTÁS?

Mit tehet a rendszert működtető NGM, amikor a gazdaság által megfogalmazott igények annyira gyorsan változnak? Amikor újabb és újabb kihívásokként, egyik pillanatról a másikra új szaktudások, egyenesen új szakmák jelennek meg – magától értetődően szakembereket igényelve? Mivel a formális szakképzési rendszer képtelen az említett területeket megfelelő szakemberekkel ellátni, a valós gazdaság kénytelen megoldásokkal előállni – létrehozva a *formális* szakképzési intézményrendszer mellett egy *nem-formalist*, sőt, erőteljesen támaszkodva egy *informális* rendszer „szolgáltatásaira” is.

A nem-formális (vagyis szervezett, de nem az iskolarendszerhez köthető) szakképzési rendszer keretében a multinacionális cégek, a nagyvállalatok, a technológiai cégek, a modernizációs szakmákat preferáló cégek stb. saját, belső szakképzéseket dolgoztak ki és működtetnek. Ezzel maguk állítják elő maguknak az igényeiknek megfelelő, naprakész szakmai tudással bíró munkaerőt. A nem-formális mezőben

nem kapnak annyi törődést, támogatást, amennyit szerencsésebb társaik

³ A betegségek nemzetközi osztályozási rendszere

többnyire precízen kidolgozott, folyamatosan karbantartott képzési rendszerekről beszélhetünk. Az itt megszerezhető különböző tanúsítványok általában jelentős mértékben támogatják a személyek cégen belüli(!) sikeres karrierútjait.⁴

Az informális szakképzési rendszer a körülöttünk lévő tudásoknak a gyakorlat által való elsajátítását jelenti. Nem egy – kreatív tevékenységet igénylő – munkahelyen nem is kérdezik, hogy van-e, és milyen papírja van a jelentkezőnek, hanem egyszerűen tesztelik: tudja-e, amit az adott feladat ellátásához tudnia kell. Ez az adaptív magatartás, hiszen az éppen (ki)alakulóban lévő szakmai területeken – értelemszerűen – a szükséges ismeretek és készségek folyamatosan változnak.

S itt érdemel említést a rohamos ütemben alakuló digitális világ. Egyre több olyan ismeret szerezhető meg a virtuális térben is, amelyek korábban csak formális képzés keretében voltak elképzelhetőek. S ezzel a lehetőséggel a fiatalok egyre nagyobb hányada él is.

A szakképzés tagadhatatlan és hosszú évtizedek óta jelenlévő válságjelenségeire

eddig adott válaszok korántsem vittek közelebb a megoldáshoz. A gyorsan elavuló, szűk körű szakmai tudásokkal szemben az ezredfordulón, például a *Szak-Ma 2000 program*⁵ keretében elkezdődött,

de szép csendesen el is halt a kompetencia alapú képzések bevezetésének kísérlete. Továbbra is maradt a konkrét – gyorsan avuló – szakismeret átadása, az viszont hatalmas óraszámokban. A

szakképzésre fordítandó idő adott szakmai tudástartalom elsajátításához a szakmai kerettantervek szerint a szükséges többszöröse (ezt a tényt jól illusztrálja, hogy ugyanannak a szakmának a nappali tagozatos, illetve a felnőttképzés keretében előírt óraszámai között jelentős különbségek vannak).

A szakmai képzést kínáló iskolákban (ma már szakgimnáziumnak, szakközépiskolának és szakiskolának hívják ezeket) a közismereti órák száma radikálisan csökkent, a szakmai óra-

szám ugyanis ezek rovására növekedett. Tragikusan kevés idő marad arra, hogy az iskolában a fiatalokkal foglalkozók rányissák diákjaik szemét a világ sokszínűségére.

egyszerűen tesztelik: tudja-e, amit az adott feladat ellátásához tudnia kell

hogya fiatalok megtanuljanak tájékozódni a jelenükben és múltjukban, kipróbálják magukat többféle tevékenységben, rácsodálkozzanak a környezetükre és önmagukra

⁴ Érthető módon, az így megszerezhető tudások erőteljesen kötődnek az adott céghez, ami kifejezett törekvés is a cégek részéről. Az ezeken a képzéseken megszerzett tudások, ismeretek többnyire közvetlenül nem érvényesíthetőek a piac más szegmenseiben. Ugyanakkor olyan képességeket (is) fejlesztenek, melyek eminens módon segítik tulajdonosát az érvényesülésben – akár az élet más területein is, vagyis ún. átvihető kompetenciák (pl. tanulás-képesség, problémalátás, kontextusos gondolkodás)

⁵ Világbanki finanszírozású szakképzésfejlesztési program volt. A program keretében kidolgozták az OKJ-nak megfelelő, a szakmákhoz tartozó személyes, társas és módszer-kompetenciákat, amik a szakmai- és vizsgakövetelményekben is megjelentek (azóta a módszer-kompetenciák kikerültek). (Részletek a programról: http://szakma.nive.hu/szfp/szfp1_program/index.php) A fejlesztés azonban elakadt, a kompetenciákhoz nem kapcsolták hozzá a fejlesztésükhöz, illetve mérésükhöz rendelhető tevékenységeket. Ezt a hiástust pótolva, a Zöld Kakas Líceum önálló fejlesztésbe kezdett, melynek eredményeképpen létrehoztuk azóta is folyamatosan változó, bővülő Kompetenciaterképünket: <http://www.kompetenciaterek.hu/>

Nem pusztán a fizika, a történelem és a földrajz (hogy a többit ne is említsük) tantárgyak veszték el, hanem annak a tere és lehetősége, hogy a fiatalok megtanuljanak tájékozódni a jelenükben és múltjukban, kipróbálják magukat többféle tevékenységben, rácsodálkozzanak a környezetükre és önmagukra. S nem utolsósorban annak a lehetősége, hogy valaha pályát módosítsanak a 14 évesen választotthoz képest.

Az elavult eszközök helyett modern technológiákhoz való koncentrált hozzáférést ígértek a TISZK-ek, majd a Szakképzési Centrumok, ám ami tavaly modern volt, az idénre elavult, s az eszközkészletek megújítására nincsenek meg a szükséges források. A német és holland minta szándékolt átvétele nem egyszeri beruházást, hanem egy hosszú időn át érlelődő kultúra átvételét, folyamatos figyelmet igényelt volna. Az is igaz, hogy a nehezen mozduló, szerteágazó gondokkal küzdő diákok sem szeretnek vagy tudnak sokat utazni azért, hogy egy áttekinthetetlenül, ijesztően nagy mamutintézményben töltsék a napjaikat.

A folyamatosan változó szaktudásokat követelő piac igényeinek kielégítését a formális szakképzés rendszerén belül az OKJ⁶ időről-időre történő megújítása igyekszik követni. Az OKJ változásaihoz pedig a szakképzés intézményei próbálnak alkalmazkodni. A szakképesítés megszerzésének hivatalos módja, a szakmai vizsgák rendje is többször változott az utóbbi években. Ezzel kapcsolatban elég a szakgimnáziumi érettségi szabályozásának megoldatlanságaira gondolnunk. Ráadásul még meg sem történt az első ágazati érettségi, már tudjuk, hogy három év múlva ismét változik

a rendszer. Ezek az intézkedések rugalmas alkalmazkodás helyett felesleges zavart és bizonytalanságot keltenek.

A munkaerőhiány és a túlképzések anomáliáira a központi szabályozás: éspedig egy meghatározott létszámkeretnek a szakképző intézmények közötti elosztása⁷ lett volna a válasz. Eltekintve attól, hogy ez a szabályozás a valahai tervgazdálkodás nem felhőtlen emlékét idézi, számtalan ellentmondást hozott létre és tart fenn. Egyes intézmények attól lehetetlenültek el, hogy nem kaptak a támogatott létszám-

keretekből, noha évek munkájával felszerelést, szaktudást halmoztak fel, infrastruktúrát építettek ki, sőt, ennek köszönhetően tanulók is akadtak volna. Mások ugyanak-

kor nem tudnak mit kezdeni a nyakukba szakadt „lehetőséggel”, hiszen egészen idáig nem gondolkodtak az adott szakma oktatásáról. Az ország egyes területein fodoráshiány prognosztizálható, másutt felhasználó-túltengés. A döntéshozás mechanizmusára és indokaira most nem érdemes kitérni – éadjuk be a pusztá tényekkel.

már tudjuk, hogy három év
múlva ismét változik
a rendszer

A SZAKKÉPZÉS MINTHA AZ EGÉSZ KÖZOKTATÁS ÁLLATORVOSI LOVA LENNE

A piac a szakképzéstől várna a megfelelő kvalitásokkal bíró, képzett munkaerőt, a szakképzés pedig az általános, illetve a középiskoláktól szeretne stabil alapozással, megfelelő kompetenciákkal érkező diákokat kapni. A várakozásában mindenkinek csalódnia kell. Jelenleg az általános iskolát

⁶ Országos Képzési Jegyzék, a szakképesítések követelményeit tartalmazó dokumentum

⁷ az ún. szakmaszerkezeti döntés

követő szakképzésbe a továbbtanulásra legkevésbé felkészült fiatalok szorulnak be (illetve ki). Szabad választásról ritkán beszélhetünk. Nem csoda tehát, ha a képzés színvonala nem éri el a piac által kívánatosnak tartottat.

A tanuló és az iskola, az iskola és a gazdaság össze nem illő mivolta a napnál világosabb, s ebből kérelhetetlenül következik az iskolából így vagy úgy, szakmai képesítéssel vagy anélkül kikerülő/kihulló fiatalok rossz, esetenként reménytelen munkaerőpiaci helyzete. Mit kezdjenek magukkal a 16 évesen iskolaelhagyó munkanélküliek? Mit kezdjenek az évek alatt elavult, eladhatatlan szakképesítést szerzett fiatalok? És mi mit kezdünk velük?

Szlogenszinten régóta hangoztatjuk az *egész életen át tartó tanulás* követelményét. Tudjuk, hogy a ma iskolapadban ülő gyerekeink olyan területeken, olyan szakmákban fognak dolgozni, amelyek ma még nem is léteznek. Tudjuk azt is, hogy a jelenlegi, gyorsan változó világunkban való eligazodás és boldogulás feltétele, hogy képesek legyünk a dinamikusán változó tudástartalmak feldolgozására, azoknak a saját tudás-struktúránkba való integrálására.

Ezzel a kihívással a teljes oktatási rendszeren belül éppen a szakképzés képes a legközvetlenebbül szembesülni; tudniillik a szakképzés van **leginkább** abban a helyzetben, hogy a változó valóságot érzékelhesse.

SZAKKÉPZÉS A KOCKÁS KÖNYVBEN

A *Kockás könyvben* megfogalmazott válaszok – mivel **egységben** tekintenek a közoktatásra és a közoktatás részének tekintik a szakképzést is – a közoktatás teljes rendszerére vonatkoznak. A szakképzésről szóló

fejezetet is ennek szellemében érdemes értelmezni.

A meghosszabbított, **10 évfolyamos egységes általános képzésre** vonatkozó javaslat az egész

rendszert érinti. Amennyiben ez a javaslat teret nyer, egyaránt befolyással lesz az elit gimnáziumokra és a szakképző iskolákra is, és összességében: *minden* iskolatípusra.

A **komprehenzív oktatásszervezés**⁸ preferálásának javaslata egyszerre teremt lehetőséget a túlságosan korai pályaválasztás kényszerének megszüntetésére és a társadalmi esélyegyenlőtlenségek iskolai korrekciójára.

A **személyre szabott képzést** fókuszba állító javaslat sem csupán elvont, karitatív idea. Azon a felismerésen alapszik, hogy a gazdaság egyre nagyobb számban igényel olyan személyiségeket, akik éppen sajátos, egyedi világlátásuk segítségével képesek a legváratlanabb problémahelyzetekben is helytállni.

Ez a három, meghatározó jelentőségű javaslat lehetőséget teremt többek között arra is, hogy élővé váljon az *egész életen át tartó tanulás* szlogenje. A szlogen mögött ott van a ma még nem ismert, sőt: ma még elképzelhetetlen közeljövőre való (fel)képzülés igénye és lehetősége.

olyan szakmákban fognak dolgozni, amelyek ma még nem is léteznek

⁸ Az szelektív iskolaszervezés korán elkülöníti a különböző adottságú tanulókat, a komprehenzív pedig a lehető legtovább együtt tartja őket.

Könnyen belátható, hogy erre a jövőre nem a tudásanyag növelésével lehet felkészülni, hiszen ma még nem is tudhatjuk, hogy holnap mi lesz a releváns tudás. Ezért olyan egyéni *alaptudások* és *alapképességek*⁹ kialakítását és megerősítését kell célként kitűzni, melyek a személyiségnek érdemi munícióval szolgáltathatnak a ma még ismeretlen jövőben való helytállásra is. Erre biztosíthat időt és lehetőséget – többek között – a meghosszabbított, a javaslat szerint tízéves alapképzési időszak.

Erre a jövőre olyan rugalmas környezetben – értsd: rugalmas oktatásszervezési lehetőségek között – lehet komoly eredményességgel készülni, ami mind a diákok, mind a pedagógusok érdeklődésének teret képes adni. És ebbe a környezetbe a maguk természetességével simulnak bele olyan területek is, amik jelenleg még csak a szakképzés keretében értelmezettek (vagyis az oktatás többi színteréről hiányoznak).¹⁰ Erre biztosít – többek között – jól belátható lehetőségeket a javasolt komprehenzív oktatásszervezés.

Erre a jövőre csak az egyes személyeknek – az ő adottságaiknak és sajátosságaiknak – megfelelő személyes figyelem, személyre szabott képzés, személyes haladási utak biztosításával lehet megnyugtató módon készülni. Ez, könnyen belátható módon, a jelenleg alkalmazottól jelentősen eltérő, másfajta időfelhasználást¹¹ kíván az intézményektől. Fontos megjegyezni, hogy

mind a diákok,
mind a pedagógusok
érdeklődésének teret képes
adni

nem több időt, hanem az intézmények rendelkezésére álló munkaidőkeret másfajta felhasználását kívánja meg. Ehhez biztosítanak szempontokat a Civil Közoktatási Platform *alapértékei* és alapelvei, melyek folyamatos fókuszban tartása és érvényesítése a meghosszabbított alapképzési időszakban, a komprehenzív oktatásszervezési keretek között mederben tarthatja az újragondolás folyamatát.

Erre a jövőre oly módon lehet készülni, hogy a közoktatás messzemenően támogatja az említett alaptudások és alapképességek kialakítását, kifejlesztését az egyes személyekben, az ő adottságaiknak megfelelő, értelemszerűen egymástól is különböző mintázatok mentén. Az így kialakult struktúrákra már megalapozottan épülhet majd rá a (tízéves) általános képzést követő specializáció. Ez a specializációs szakasz tekinthető a javasolt rendszerben a szűken vett szakképzésnek.

BE KELL LÁTNUK: A SZAKKÉPZÉS MEGÚJULÁSA ELKÉPZELHETETLEN AZ EGÉSZ KÖZOKTATÁS MEGÚJULÁSA NÉLKÜL

És fordítva is igaz: a közoktatás nagy rendszerének megújulása elképzelhetetlen a szakképzés rendszerének megújulása nélkül. Ez a változás azonban nem várható

⁹ Ilyenek lehetnek többek között a tájékozódás térben és időben, a kritikai forráshasználat, a kontextusos gondolkodás, a problémalátás és -megoldás.

¹⁰ Szemléljük ezt oly módon is, hogy az iskolában szinte „folyamatos pályaválasztás”, „élethosszig tartó pályaaorientáció” zajlik. Azaz – ilyen körülmények között – a pályaválasztás fogalma a ma használt értelemben el is veszti a jelentését.

¹¹ Az egyes intézményeknek lényegesen nagyobb szabadságot kell biztosítani a rendelkezésükre álló időkeret felhasználásában – az egymástól jelentős mértékben eltérő jellegzetességekhez és lehetőségekhez igazodva.

a kormányzati akaratból született, a mindennapi működéseket részletesen előíró központi rendeletek végrehajtása által. Hiába születik meg egy önmagában véve mégoly előremutató(?) utasítás; ha nincs, aki magáévá teszi, ha nincsenek meg a megvalósításhoz szükséges feltételek, a dolog halálra van ítéelve. A megújulás igazi lehetősége az iskolák, az iskolai dolgozók innovatív kezdeményezéseinek támogatásában rejlik! Ha ezek a kezdeményezések támogatásban részesülnek, akkor a kezdeményezők elkötelezettsége révén megvan az az erő, ami a valódi megújulás motorja lehet.

Eleven példaként hadd említsük meg azt a szakképzési centrumot, melynek hét intézménye közül az egyik tökéletesen ellehetetlenült.¹² Kontraszelektált diákjai maguk is selejtnek tekintik magukat, a tanított szakma piacképessége a nullához közelít, a lemorzsolódás természetes, mindennapos jelenséggé vált. A vezetésnek és az ott tanító munkatársaknak pedig elégük lett a dologból. Nem hibáztatják a diákjaikat – hiszen ők azok, akik mégiscsak beiratkoztak hozzájuk. Nem szidják az oktatásirányítást – hiszen mégiscsak van épületük, némi felszerelésük és persze legitimitásuk. Úgy döntött a csapat, hogy nekilátnak és az adott helyzetben, az adott körülmények között megpróbálják kihozni a legjobbat abból, ami van. Az iskolavezető és a szélsőséges helyzetekben fuldokló pedagógusok maguk igyekeznek működő jó gyakorlatokat felkutatni, intézményi kapcsolatokat építenek, továbbképzést szerveznek maguknak, kísérleti programot indítanak, újragondolják a szervezeti működést, stb.

A kérdés – pillanatnyilag – az, hogy mi történhet ezzel a kezdeményezéssel. Ha az oktatásirányítás szembehelyezkedik a törekvésükkel, hamarosan elhal a dolog. A lelkes pedagógusok, beleunva a szélmalomharcba, könnyebb, jobb megélhetés után néznek. A maradó maradék pedig reménytelenségbe süpped, tovább rontva ezzel a helyzeten.

Ha izgatáságuk jutalma némi összekacsintó elnézés, akkor meglehet, hogy magányos, titokban világitó kis mécsessé válik az iskolájuk, ahol óriási befektetéssel, a nyomasztó körülmények ellenére létrehozhatnak valami hasznosat, valami élhetőt. Bírják, amíg bírják – egymásban tartva a lelket.

Ha pedig – és ez a legjobb, ami történhet velük – elismerést, figyelmet, sőt, támogatást nyernek az oktatásirányítástól, akkor megszülethet a remény: lehet, hogy érdemes a helyi viszonyok között, az adott lehetőségekből kiindulva kezdeni valamit. Az ilyen kezdeményezés valószínűleg maradandó változást hoz, hiszen a változás igénye az érintettekből, belülről fakad.

A *Kockás könyv*nek a szakképzésről szóló fejezete megfogalmazza: a közoktatás szereplői közül a szakképzés áll a legközelebb a való világhoz, ezért a szükséges és halaszthatatlan változásnak innen kell kiindulni. És ha itt, a szakképzésben sikerül változtatni, akkor az óhatatlanul kihát járja át az avított épületet, s a változások szele talán pár ódon fóliánst is kisöpör.

Együttal óva int attól, hogy a meglévő struktúra helyébe egyszerűen egy másik, korszerűbbnek vélt rendszert állítsunk.

a megújulás igazi lehetősége az iskolák, az iskolai dolgozók innovatív kezdeményezéseinek támogatásában rejlik

¹² A vidéki nagyvárosi intézményének munkatársai a megújuláshoz való tapasztalatszerzés igényével keresték fel a Zöld Kakas Líceumot.

Hiszen mire körülnézünk, addigra már az is merev, a fejlődést akadályozó korláttá rögzül. Az igazi feladat a struktúra dinamizálása és a mindig változásra kész és változásban lévő rendszer mozgásának a fenntartása. Ez pedig nem lehetséges központi utasítások, írásztal mellett kidolgozott tervek végrehajtására vonatkozó rendeletek által.

HOGYAN KÉPZELHETŐ EL MINDEZ?

A *Kockás könyv* meggyőzően érvel amellett, hogy a korábbi szakképzési rendszerek logikáját lassan feloldva, koncepciózusan, a szakképzés-irányítás fókuszát a gazdasági szereplők és a velük érdemi kapcsolatokat ápoló szakképzési intézmények megújulásra vonatkozó kezdeményezéseire érdemes fokozatosan, egyre inkább áthelyezni. Ez nem jelentene azonnali és radikális változást. De határozottan érzékelhető, egyre kiterjedtebb területeken érvényesülő, a rendszer dinamizálását szolgáló preferenciák érvényesülését igenis jelentené.

A fentebb említett, ismeretlen közeljövőre oly módon lehet készülni, hogy a szakképzésért felelős kormányzat dinamikus változásokra képes oktatásirányítást vezet be és működtet. A változási képesség fokozatos növelése és az ehhez kapcsolódó rugalmas működés releváns válasz a dinamikus változó társadalmi-gazdasági környezet jelentette kihívásokra.

A szakképzési rendszer dinamizálásának alapja a helyi kezdeményezések fokozott támogatása. Minden helyi kezdeményezés támogatásra érdemes, amitől érdemben várható, hogy a diákok képességei, készségei és tudása fejlődése

révén hosszabb távon is kellő alapot biztosít a változó világban való helytállásra.

A szakképzési rendszer dinamizálásával természetes módon jár együtt egyfajta, az intézmények között kialakuló verseny. Ez a verseny valószínűsíthetően hasonló jellegű lesz, mint ami a piaci szereplők között érvényesül.

A dinamikus szakképzési rendszer menedzsmentje jellemző módon lehetőségetermelő és támogató, valamint az intézmények közötti „versenyt” szabályozó szerepet kell, hogy betöltsön.

A szakképzési rendszer dinamizálásához jó alapot képes nyújtani számos, ma is alkalmazott elem. Ilyen – többek között – a duális képzési modell, amennyiben az szabadon választható más lehetőségek mellett. A szakképzési támogatási rendszer mint forrásallokáció támogathatja a dinamizálási

folyamatot.

Nagy valószínűséggel a szakképzési rendszer ilyen módon történő dinamizálása kedvező módon „hatna vissza” az alapképzés intézményeire is.

A *Kockás könyv* talán legnagyobb érdeme az, hogy szerzői a benne megfogalmazottakat minél szélesebb körű társadalmi egyeztetések kiindulópontjául szánják. Deklarált céljuk a párbeszéd kezdeményezése közös ügyünkről, a közoktatásról. A párbeszéd feltétele pedig az, hogy a résztvevők egyenrangú felekként szólhassanak egymáshoz. Ha ez meg tud valósulni, akkor a fenti példában említett szakképző iskola pedagógusainak is hallható lesz a hangja. Az ő törekvésüknek is helye lehet egy olyan rendszerben, ahol a minőséget nem a központi oktatásirányítás által köbevésett egységesség, hanem a változó feltételekhez rugalmasan alkalmazkodó sokszínűség garantálja.

dinamizálásának alapja a helyi kezdeményezések fokozott támogatása